

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
22 novembre st. v.
4 decembre st. n.

Înce în fiecare duminică.
Redacțiunea în
Közép-uteza nr. 395.

Nr. 47.

ANUL XXIII.
1887.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Ce este nurul?

Ah nurule, împérate al podóbelor firești!
Ființă necunoscută priceperei omenești,
Tu, ce ții împărăția într'un cuprins de obraz
Și stăpânești lumea totă numai prin plac și prin haz;
Cu duhul și cu simțirea pururea într'aripat,
Dai ființă la ființa în care ești revărsat;
Intocmai și mai mult încă decât fierul la magnit,
Tragi pe inimi cu plăcere și le supui la iubit.
Frumuseța fără tine este un chip zugrăvit,
Ce nu 'nghimpă la simțire, nici pornește la 'ndrăgit.
Ea podóbelor supusă, tu podóbe covârșești,
Ea oglinzei se închină, tu oglanda o sfințești!
Ochii ce te au pe tine, cu simțirile grăind,
Par'că farmecă cu libov, par că fulgeră clipind;
Gurița ce se deschide subț a tale zimbături,
Dă graiului o dulcătă prin care tu inimi furi.
Ah nurule împérate, fie numai me închin...
Pentru tine slăvesc lumea, pentru tine eu suspin!

Costachi Konaki.

Când am voit să fiu deputat.

(Povestirea unui prieten)
(Urmare.)

După ce plecară, începui a-mi da sémă de cele petrecute. Impresiunea eră hazlie. Dar bagsémă, așa se 'ncep alegerile. Ce n'ai răbdă bucuos, pentru glorie?!

Primul pas eră făcut. Acuma trebuia să urmez innainte. Dar continuarea imi părea mai grea. Urmă să me 'nlătoșez alegătorilor, ca să le desfășor programa mea politică. Dar eu n'aveam nici una. Credeam că tot cercul se va adună, toți s'or uită la mine gură căscată și vor așteptă s'auđă cine șcie ce înțelepciune mare. Și eu nu șcieam ce să le spun.

Se pôte că și din partidul contrar vor vini niște corteși să m'asculte, să me critice, să me tulbure, să me intrerumpă și doră chiar să me fluere. Văđut-am eu astfel de'ntemplantare. Bietul candidat! L'au asvêrlit cu petri și muerile l'au huiduit cu óue clocite. Apoi toți s'au încăerat la o luptă strașnică; vr'o doueđeci s'au rănit și trêi inși au ramas morți. Ênsuş candidatul numai așa a scăpat, c'a avut — picióre lungi.

Me temeam, că și eu am să pătesc așa. Nu sânt orator, — imi diceam, — nu me pricep la politică,

deci n'am să mulțamesc pe nimeni. Voi păți rușine cât să m'ascund sub pământ. M'or flueră, m'or huidui. Și n'am nici măcar — picióre lungi.

Dar acuma nu me mai puteam retrage, căci me espuneam risului. Voi intră 'n joc, ce-a da tégul și norocul. Cunose mai mulți deputați cari nici atăta nu șcieu ca și mine, că eu cel puțin am studiat farmacia, dar ei n'au invêțat nimica. Cum s'au ales aceia, m'oi alege și eu.

Me 'nchisei în odaia mea și-mi adunai o mulțime de diare pline de cuvântări-programe. Cetii vr'o đece, de felurite partide, și — lucru de minune — toate pretindeau a' spune adevêrul. Bine, acuma pe care să mi-o aleg drept model? Care spune adevêrul — adevêrat? Cărui partid să me alătur? Conducătorul deputațiunii mi-a spus, că el imi cunoșce credeul politic. Am uitat să-l întreb. Să fi știut și eu.

Să merg cu guvernul? Dar mi se părea, că membrii deputațiunii nu pré erau aderenți ai guvernului. Să intru 'n opoziție? Dar me temeam, că 'influența morală' mi-a duce toți alegătorii. Care va să đică, ori cu capul de pētră, ori cu pētra de cap. Tot reu o să-mi iēsă trēba. O să ved mai târđiu ce-oi face. Pân' atuncia nu m'oi insoți cu nici un partid. Vorba ăluia: Nici cu turcul, nici cu muscalul!

Scrisei în sensul acesta programa mea. Criticai aspru toate partidele și declarai, că nici într'unul n'am încredere. Voi rămân dar neatêrnător și voi consultă în toate cestiuile pe alegătorii mei. Asta credeam, că va plăcê tare. Eră diminêța la trei ore când terminai. Totă vieța mea n'am scris atăta. Atunci me culcai, dar agitațiunea nu me lăsă să dorm nici o clipită. De-a ține tot așa până la alegere, m'oi uscă pe picióre.

Điua următoare me pusei pe 'nvêțatură. Mergea cam greu. Invêțatul de-a rostul nici în copilărie nu mi-a cam plăcut, dar acuma cum eră să-mi fie drag! Pe fruntea mea curgeau sudori și-mi loviau capul cu pumnul, că-mi eră ciudă grozav. Miliónele sbêrnăiau prin mintea mea ca roiul de albine, eram bui-guit intocmai cași atunci când mai intēiu fumai în ascuns o pipă de tutun.

O sêptemână lungă me necășii așa, închis tot în odaie. Doctorul și notarul, cu cari pân' atuncia obiçnuiam să joc calabrias, viniau de me chemau în toate đilele să joc, dar nu puteam, căci trebuia să 'nvêț ca copilul din școlă.

Aveam de 'nvêțat nu numai cuvântarea-programă, ci trebuia să me pregătesc cu respunsuri la toate alo-

cuțunile, cu cari gândiam că voi fi întimpinat. Să nu pățesc rușine nicăiri, ci să știu răspunde la moment. Imi făcui și toasturile. Unul începea cu vorbele aceste: »Domnilor! N'am gândit, că va trebui să mai ridic odată pocalul; dar surprinderea ce mi-ați făcut în momentul acesta, me silește să me scol éráș. Ve cer inse indulgența, decă sub impresiunea momentului nu voi găsi cuvinte destul de potrivite spre a-mi exprimă bucuria și vin să ve mulțămesc numai pe scurt pentru onórea ce mi-ați făcut!» Ș-apoi urmă o droie de vorbe, o cuvétare cât o či de véră, avénd menirea să probeze talentul meu de improvisație oratorică.

Intr'aceste candidarea mea eși prin diare. Unele me láudau, că sânt un om cu talent, nu știu cine le-a spus; altele scrieau fără sfielă, că sânt un farmacist obscur, căruia i-au intrat gârgăuni în cap să se facă și el deputat; apăream apoi și 'n diarele umoristice, cu anunțul imbucurător, că 'n sfêrșit s'a găsit și un om de specialitate, care s'aducă fêrii doritul — lée.

Nu cutezam să ies la stradă, căci me temeam, că toți ómenii vor arătá cu degetul spre mine! Dar decă nu eșiam eu, viniau epistolele. Intéiu imi sosiră niște olerte dela negustorii de stéguri și cocarde. Rídeam de ei! Sermanii, nu șcieau că alegătorii mei nu me lasă să plătesc nimica. Apoi primii o mulțime de felicitări. Ómeni pe cari abia i cunoșceam, grăbiau a me întimpiná cu bucurie, cerénd și pentru ei protecțiunea mea. Étá ce om mare devini de odată. Párinții cu fete mari me invitau la petreceri. Étá mē-s și eu o partidă bună. Dar nu lipsiau nici scri-sori de acele, prin cari câte un necioplít me 'nfruntá, că ce prostie mi-a tocat prin minte de vreu să fiu deputat?

Din momentul candidării mele, me ocupam numai cu politica. Cetiam cu luare aminte diarele politice, studiam din adins pe Bismark. Decă am să intru pe cariera politică, gândiam, mai bun model nu mi-aș puté alege. Uitasem cu totul, că sânt farmacist; incredințai farmacia adjunctului meu, carele la rëndul seu imi și făcú o mulțime de gálcevi, dar ce-mi pásá! N'am să duc mult timp meșteșugul acesta. M'oi mutá la Peșta. Ș-apoi fie popá cine șcie carte.

Numai un dor mai aveam. Să soséscá cât mai curénd diua mare, când aveam să me infățosez inaintea alegătorilor. Le voi rosti o cuvétare de care nu s'a mai pomenit în ținutul acesta. Dar apoi toasturile! Și improvisările! Tóte le șcieam ca apa.

In sfêrșit diua mare sosi. In ajun me pomenii cu o deputațiune, in frunte cu conducătorul cunoscut, carele me 'ntimpiná cu vorbele:

— Am venit să ducem mirésa. Stăm escelent. Partidul contrar s'a spáriat grozav, partisanii vin cu ridicata in tabéra nóstră. Eu cred, că contracandidatul se va retrage. Ai o lécă de vin bun?

Tóte aceste le diše atât de iute, încat nici nu putui răspunde. Dar nici nu me lásá să vorbesc, ci urmă:

— Lásám ceremoniile la o parte! Adá iute vin, să ne 'ncăldim.

(Érá 'n toiul verii.)

Voiam să le recitez una din »improvisațiunile» mele, dar m'apucá cu tária și me conduse in odaia vecină. Acolo imi diše de nou:

— Stăm escelent... Adă-ne vin, iute, iute!

Chemai servitorul și-i dișei s'aducă din vinul cel mai bun.

Intr'aceea el me chiamá la o parte și-mi șopti:

— Měi frate, ai bani mērunți?

— Da.

— Imprumutá-mi o sută de florini.

Puteam să relus unui om de frunte? De nu-i dedeam, riscam mandatul. Și-i dedui.

Vinul sosi. Membrii deputațiunii cuprinsérá loc la mēsă. Și nici nu ne scolarám de-acolo până diminéța. Pân' atunci la trei le mai dedui — »bani mērunți.»

Atunci me retrasei in odaia mea, să mai cetesc odată cuvétările și pornirám.

Eu ședeam in o trásurá cu conducătorul. Pe cale el se 'ntórse cátrá mine și me 'ntrebá confidențial:

— Měi frate, este adevérat, că tu ai falsificat o poliță?

Il privii țintă și eram să-l dau afará.

El me pricepú și diše:

— Nu te supérá! Nici eu n'am cređut. Inse partidul contrar ț-a scos vestea asta și acuma tot cercul e plin. Dar nici eu nu i-am remas dator. Am respândit vorba, că contracandidatul a omorit p'un jidov bogat și a petrecut doispredece ani in temniță.

— Dar aste-s infamii.

— Așá se fac alegerile. Atuncia tóte-s iertate.

— Mulțam dumitale, să-mi dicá ori cine hoț și tálhar, numai pentru că-s candidat.

— Aceste-s numai apucături corteșești. Cine șcie s'o scótá mai cu córne, acela 'nvinge.

Nici asta n'am știut.

Ne apropiam de primul sat al cercului electoral. La marginea hotarului ne întimpiná un banderiu de căláreți cu stéguri pe cari érá scris numele meu. Ce buni ómeni! Ș-au făcut cheltueli, pentru mine. Asta in adevér este aderință. Negustorii de stéguri n'au cunoscut poporul acesta, căci atuncia nu s'aru fi adresat la mine să fac stéguri pentru alegătorii mei.

Ajungénd la ei, un viór de »să tráescá» cutrierá aerul. Steterám locului, un plugar me întimpiná prin o cuvétare. Soțul meu imi șopti: »Gura satului.» Eu i respunsei emoționat și-l poftii in trásura mea până 'n sat. El primi.

Pe cale imi diše:

— A fost greu să țin poporul pe partea nóstră, că ceialálți i-au făgăduit câte un zglot bun, și numai atuncia s'a molcomit când i-am spus că și dta-i da atáta.

— Eu

— Decă nu-i da, o să perđi tot satul.

— Dar . . .

— Satul acesta hotárește la alegeri, — me intrerupse conducătorul deputațiunii, care ședú cu noi in trásurá. Sânt ómeni stricați, n'ai ce le face. Și eu diše să dai florinul.

— Și tu?

Și țéranul reluá:

— Apoi și eu am cheluit . . .

— Nu te teme, nu-i remané de pagubá, — grăbi să-l mângăe amicul meu.

Ce-aveam să fac? De nu aprobam, cădeam din capul locului. Respunsei dará:

— Bine. Fie cum ai diș.

Gura satului inse nu se mulțami cu atáta și diše cu impertinență proprie:

— Decă până sérá n'oi căpétá banii, máne diminéța n'oi mai puté opri satul să nu trecá dincolo ș-apoi știți că dupá satul nostru se duc și satele din pregiurime.

Steteam pe gânduri, ce să fac cu omul acesta, căruia in momentul trecut cu atáta dragoste i strínsei mána?

Prietenul meu inse nu-mi dete multá vreme de resgândire și-i respunse:

— Vino de sérá ș-om face socotéla.

Intr'aceste sosirám in sat. Poporul, mic și mare,

bărbați și femei. eră adunat în piață, unde din casa cea mai mare (firește cărcăma) fcllăia stégul meu.

După potolirea șgomotului, preotul (care din întemplantare nu eră alegător) me salută prin o cuvântare lungă. Eu i respunsei cam sec, căci Gura satului imi tăia tcltă plăcerea. Abia terminai, trei ómeni me luară sus pe umere și me ridicară mai de multe ori; de câte ori me nălțară, totdeuna dedui cu capul de grinda ambitului scund de unde vorbiam poporului, încat vedeam tot stele verđi.

Cu chiu eu vai scăpai și plecarăm. Satul următor eră al contracandidatului. Acolo ne intimpină o dróie de petri. Ș-acuma me mir, că scăparăm. Cu greu se câștigă mandatul

In celalalt sat ședea un preot bcltrân. Mi se spuse, că nesmintit trebuie să-l cercetez, căci are inriurire mare in vr'o cinci sate. Cum să nu me fi dus ?!

El ne primi bucuros. Toemai se jucă cu un băețel mic. Fața aceluia dclră nici de trei șeptemâni n'a fost șpclată. Eră murdar grozav, cât îți făcea grcltă să te uiți la el.

Bcltrânul cum me vclđu, ridică băețelul in brațe și mi-l presintă cu o nespusă bucurie:

— Nepotul meu!

Să-i măresc bucuria, đisei:

— Frumos băiat!

Am pățit-o Moșul cređu ceea ce đisei și n'tinđend copilul spre mine, me rugă:

— Sărută-l!

Incremenii.

Privii fața băețelului, unde voi găsi pe ea măcar atăta loc curat, cât de mare-i un crucer, dar nu găsi. Și totuș trebuia să-l șarut. Omul acesta conduce vr'o cinci sate. De nu-i voi șarut nepotul, periclitcz mandatul. I-l șarut, că dclră n'oi muri.

Inchisei ochii și cu resignațiune gata la tclte, mi-atinsei buzele de pclrul lui și grăbii să-l pun jos, cu convingerea că in momentul acesta făcui sacrificiul cel mai mare, ce mi s'a putut cere.

(Inchiciera va urmă.)

Iosif Vulcan.

Lasă plopil ...

Lasă plopil lângă apă

Și te-apropie de mine,

Când pe cer luna s'adapă

Cu lumine.

In isvorul prins de vrajă,

Scaldă-ți tainico piciorul, —

Când luccleril țin strajă

Cu amorul!

Și pe căi fără de urme

Unde glasul vremii tace,

Al teu drag jalea să-mi curme,

S'avem pace.

Legănați sub lagi de veacuri

De-al iubirii farmec dulce,

Stelele privind in lacuri

Să ne culce.

Din ariniști vclntul serii

Aiurând o să ne spună,

Pe aripa mângăeril:

— Nclpte bună!

Traian H. Pop.

Despre caracter in genere.

(Urmare.)

Poporul de odinioară incult, cu tclte puține simțiminte inalte, deveni acum un popor dela care intrclga Europă alergă să invețe carte, ale cărora urme și suveniri chiar acum șunt admirate.

Strămutându-și locuința depe deșerturile imense ale patriei lor de mai inainte, pe un pământ cu mult mai frumos, poporul de odinioară barbar și care locuia sub corturi, deveniră apostolii șciinței și artei.

Cred că acest exemplu ne dovedeșce in destul, că cultura numai acolo prinde rădclcini, unde este avuție. Căci intreb.: Pclte luptă pe terenul șciinței acela, care are a se luptă cu lipsele vieții ?!

Unde este pământ mai roditor, ómenii se imbogățesc mai iute, își strâng mai mult capital, cu al cărui ajutor apoi își pot sacrifica viața lucrând numai pentru desvoltarea șciinței și culturei.

Și cari șunt acelea? Cele đise mai sus: pământul roditor, climă mai bună.

Vedem dar, că mai tclte se pot reduce la aceste două

Dar nu este uumai atăta. Pentru formarea caracterelor, este important și mijlocul prin care ne inavuțim.

Pentru că, până când Europeanii să se inavuțescă prin o muncă grea și lungă, pentru esecutarea căreia se cere un caracter constant, hotărit și neobositor, până atunci popclrele cari locuiesc pe un pământ mai fertil, sub o climă mai plăcută, s'au inavuțit mai mult din grația naturci, er nu a ostenelei lor.

Și care este deosebirea intre aceste douc? Care a făcut mai mult efect asupra șciințelor și culturei? Negreșit cea dintcliu. Căci, precum și șcim din istorie, Europeanii avclnd a se luptă, prin luptă s'au oțclit, ș-au intărit puterile și au fost chiar siliți pentru a-și procură mijlclce, care să le ușureze viața. — a medita mai mult și de aici atâte inventări minunate. folositoare. Ei s'au perfecționat ei pe ei și acesta este mai important pentru progres, mai favorabil pentru formarea unui caracter bun, decât a ne lăsă in voia intemplantării. *Adevclratul caracter omenesc in invingerea greutăților se arată!*

Se pare cam prosaic lucru, dar este mai mult decât *adevclr poetic*, decă voi đice, că la formarea caracterului are mare parte și *nutrimentul*. Și acesta nu o ințeleg așa, că cineva trăind cu mclncări mai fine, va fi și mai bun la caracter, mai bogat in simțiri: nici nu voesc să cred ceea ce afirmă J. J. Rousseau: adecă, că hrănirea cu carne ne conduce la tirăniil, ci voi căută efectele in alt ceva.

Intr'o țclră, unde nutrimentul este estin, ómenii dar pot trăi cu mai puțină osteneclă și se sporesc mai mult, decât acolo, unde pentru a trăi le trebuieșce mai mare incordare de putere.

Intreb acum, nu se vor deosebi prin caracter aceste douc soiuri de ómenii unul de altul?

Nu așa se formclză caracterul unei națiuni, adecă acea ce noi numim typ ?!

Sirguința la acești din urmă nu va fi mai mare, decât la aceia, cari numai trebuie să-și intinđă mclna și tclte le vin d'a gata ?!

Ba chiar modul, cum își caută hrana are un rol important la formarea caracterului. Dcla un preot care este predicatorul moralei așteptăm să fie un om cu suflet blclnd, blajin chiar. Unui soldat, care numai prin resbclce crunte ș-a petrecut viața, se pclte iertă o manieră mai grosolană.

Un marinar, care tcltă viața sa ș-o petrece pe mare, luptând cu viforurile, va fi un om mai curagios, decât un croitor, d. e. Și cine va negă, că un

astă om, care, ca să-și caute hrana, trebuie să se ostenească mult, va fi mai energic, mai neobositor? Cine ar condamna pe un negustor pentru avariția sa? pentru iubirea sa de argint, când șcim, că traiul lui atât de mult atârnă dela bani. A ne supăra pe el, pentru că câte odată minte, ca să-și pôtă vinde marfa, ar fi tot atât de nepotrivit lucru, ca și când s'ar face doctor un misantrop.

Din acestea vedem, că modul cum ne căutăm hrana, séu cu alte cuvinte *ocupațiunea* are un rol mare la formarea caracterelor. Cine a vădut croitor, cismar care să nu fie glumeț, politicos?! Advocat neindrăsnéț séu preocupéț să nu fie șiret?

Și de unde asta?

Așă cere meseria lor! Pôte să trăescă un avocat neindrăsnéț séu vre un preocupéț prost?

Un croitor séu cismar lucrând nu trebuie să-și încorde puterile spirituale; și spiritul șcim că totdeuna caută să fie ocupat cu ceva. De acea sus numiții meșteri lucrând, se pot gândi și la altceva, decât numai la unelța, care tocmai li-e este în mâni.

Dar să vedem, diferitele *ocupațiuni* ale cui rezultate sânt?

— *A locului, unde trăim.*

Ômenii cari trăesc pe câmp, trebuie să se ocupe cu plugăritul și prășirea vitelor. Și fiind că ocupațiunea acestora nu pretinde nici mult spirit, nici mult curagiu, vedem că acești ômeni sânt mai simpli la minte, mai blânși la caracter.

Sânt mai superștiosși, fiind că întâlnesc de multe ori în vieța lor lucruri, pe cari cu mintea lor naivă nu le pricep, cred mai mult în *divinitate*, fiind că rodul pământului, din care trăesc, mult depinde dela vânt, plôe, frig și căldură etc. pe care ei o numesc *voia lui Dumnezeu*.

Elvețienii, Tirolienii trebuie să se ocupe cu vênatul, cu creșcerea vitelor și cu acea industrie, care consumă productele ce le dă pământul lor. I și vedem cum neobosind ore întregi alérgă după o căprioră, trecând peste abisuri în cari a te uită numai îți este infiorător, sârind stânci, după cari numai un pas greșit și întâlnim mórtea; ei nu cunoșc frica, pentru că în curagiu a fost creșcuți din copilărie, fiind că frica cu *ocupațiunea* cu *locul séu pământul* pe care locuiesc, nu se pôte unii.

I vedem cum păsând vitele, adună la ierburi și cântă din fluer, séu povestesc câte un basm, de vre un vênător, care a prins séu a inpușcat atâtea și atâtea fiare sêlbaticice.

De aci ne putem esplică de unde atâtea curagiu, atâtea poesie în aceste popóre.

Și acum să luăm un alt exemplu.

Beduinul, de când se nașce și până móre, numai o câmpie nemărginită vede, un singur tovarăș: calul seu, cu care fuge pe acest câmp imens. Acesta i este amicul, avuția; din asta ne esplicăm de ce ține atât de mult la calul seu. Cu ochii sei uitându-se în ori ce parte a lumii, nu a dat de rezistență, orizontul lui e mai mare decât al unui locuitor de munte, și de aci ne putem esplică de funde atâtea iubire de libertate în acest popor și atâtea ură oôntra a tot ce îl împiedecă de a nu face ceea ce el voeșce.

Dar cel mai isbitor exemplu pentru a dovedi că *pământul* unde locuim, jôcă un rol important la formarea caracterelor, este acela pe care ni-l arată Bukle.

Să ne gândim d. e. la Germanii de nord și la cei de sud.

Unul și acelaș popor, tot aceleși obiceiuri și totuș ce mare deosebire între ei!

Germanul de sud, locuind sub o climă mai caldă, pe un pământ mai roditor și mai frumos, este și el

mai vesel de caracter. Cei de nord care se ocupă mai mult cu negustoria și cu industria, cu marina, sânt mai reci, dar mai șirguincioși și mai curagioși.

Séu să ne gândim la poporul nostru! Nu aflăm ôre deosebire între cei dela munte și între cei din câmpie?

Și ca să putem și mai deplin înțelege tôte acestea, apoi să citim numai ce ăice în acésta cestiune A. Smith, renumitul econom politic.

În cartea lui intitulată »Wealth of nations« (Avuția națiunilor) aflăm un capitol, unde tractecă cestiunea cum și în ce mod *pământul* pe care trăim ne dă de rezultat *ocupațiunea* și cum *din ocupațiune rezultă diferite trăsături în caracterul unui popor*. Și ca exemplu ne dă ura, ce a domnit între Englezi și Francesi, cari având marina, se aflau ca rival în negustoria pe mare.

Și când e *cestiune de traiu*, șcim cu toții, cât de mult se *pasionecă* omul.

Er pasiunea, ăice Helvetius, *ne arată lucrurile acolo unde nu se află.*

Și ca să ne dovedescă acésta la indiviđi, tot el ne aduce un exemplu, pe cât de hazliu, pe atât de drept: un popă și o damă cochetă priviau într'o séră luna și unuia i se părea, că petele din lună au forma elopotniței dela mitropolie, ér dama ăicea, că acolo sânt doi amorezați, cari se înbrățișecă.

Popa visa de mitropolie, de meseria lui; ér dama de inclinările ei.

Êtă dar un exemplu unde putem vedé, că ocupațiunea are inriurire asupra sufletului omenesc, asupra caracterului.

*

Nu se ține tocmai de subiect, dar pentru deslușirea mai corectă a lucrurilor trebuie să me ocup aci în câteva șiruri de niște cestiuni de economie politică, dar cari cestiuni într'un mod simșitor iau parte la formarea caracterelor.

Este cestiunea a se șci decă este bine, că avuțiile pământului sânt neegal împărțite între ômeni, decă este în favorea unui popor împărțirea lui în caste. Și intru cât iau și aceste cestiuni parte la formarea caracterului!

Pentru desvoltarea șciinței, a culturei mai înalte, e bine decă o parte din omenire are avuție mai multă, căci așă își pôte face un capital mai mare, care este în favorul șciinței. Acest bine inse este pré mic și nu se pôte ține în echilibru real, ce-l produce impregiurarea, că mulțimea este dată pe mâna bogășilor, cari o pot exploată după poftele lor.

Da, s'ar puté admite ca societatea să fie împărțită în caste, când castele superióre ar avé și căldura și conștiința inimei pe lângă poftele de interes particular față cu inferiorii.

Nefiind inse așă impregiurările, sânt de condamnat castele, cari împedecă desvoltarea rațională a omenirii, este de condamnat aceea, că încă și acuma o mulțime de ômeni sânt dați pe mâna câtorva avuți și pe când aceștia trăesc în splendóre, mulțimea se chinueșce în cea mai négră miserie.

Ací să căutăm causele nihilismului, anarchismului și ale altor bôle de cari sufere societatea de astăđi.

Ací este bubă și aici ar trebui și lécul! A împiedecă acestea se pôte numai prin împărțirea rațională a avutului.

Asta o vedem chiar și din vorbele lui Bukle, când ăice, că *nu este cas, ca clasa muncitorilor să nu fie în miserie pe cât timp sânt nedrept împărțășii în bunurile pământescice...*

(Incheierea va urmá)

Ion Russu.

Poetul Milton dictează fetel sale o poemă.

Baschii.

(Incheiere.)

XXV. Recapitularea rezultatelor din asemănările limbei românești cu cea baschică.

Repețind, că Baschii sînt poporul cel mai vechiu în Europa; că sînt descendenții Vasconilor, a unui ram din Iberii atlantici, că mai deaprobe sînt descendenții Celtiberilor, în urmare, sînt următorii popoarelor mai vechi a Spaniei și a Galliei sudvestice (VII. VIII) Poporul baschic din Spania, deși abia numeră la 5-600,000 de suflete. are 4 dialecte în Spania; eră Baschii sêu Gascognii din Franția încă au mai multe dialecte, dar eu am căpătat gramatică numai despre dialectul latin, baza scrutarilor mele (XI). De bunăsemă în celelalte dialecte baschice se vor mai află și alte însușiri comune limbei nōstre; și decă voi căpăta și alte fântăni și voi da de ceva nou, nu voi intărdia de a împărtăși cele de lipsă.

Asemănările de față ni-au dat următoarele rezultate.

1. Cuvintele baschice puține se finesc în consoanță; cele mai multe în *e*, apoi în *a* și în *u*; eră în *i* foarte puține și în *o* în număr mai mărișor.

Până ce la Italiani și Spanioli predomină *o*; la Francesi *e* așa în scriere precum în pronunțare, la Români predomină *u*, și prin acesta ne apropiăm de baschica în multe terminațiuni și ne despărțim de *o* al Italianilor și al Spaniolilor.

2. Terminațiuni, cari se află numai la Baschii și Români, sînt: *ate*, *iune*, *ute* și deosebi *u* (XIII).

3. Diferința cea mai mare între limba românească și baschică e, că baschica n'are genuri. adecă cuvânt masculin și feminin, ori și neutru (XV a). De însemnătatea cea mai mare pentru limba românească e, că noi și Baschii avem articolul: *a* și în declinațiune îl punem la capătul cuvântului, până ce la Italiani, la Spanioli și la Francesi, articolul *a* nu se află (XV b. XVI 1-5 XXI 3. XXIII). Incât articolul *a* în asemenea us se află și la Albanezi și la alte popore, — voi areta în scrierile viitoare.

4. La Baschii, litera *r* e litera legătoare între rădăcina cu vocală în vocală în capăt și între sufix cu vocala la început. Acest *r*, ca literă legătoare se reafllă și la noi în declinațiunile cu pluralul irregular, unde între vocala ultimă a rădăcinei din singular și vocala pluralului se bagă *r* și se formeză silaba *ri*. p. e. tescu-*ri*-le. Până acum, acesta a fost un secret al limbei (XVII), — și anomalia se explică, că substantivul e de două genuri, sêu de gen mestecat. când judecând după alte limbi, de 2 genuri e substantivul acela, carele suferă articol și bărbătesc și femeiesc.

5. Unele terminațiuni sêu sufixe de diminutive, ce sînt asemeni la Baschii și la Români, ne apropiă tare unii de alții, fiind că acele sufixe nu se află la alte popore românești, sêu numai ici cole, sporadice. Aceste sînt: *șu*, *șă*: *șor*, *șoră*; *scă*: *țu*, *ță* (XIX 1-4).

6. *U* are o predominare în limba noastră și acesta o demostrează și numai prin cele aduse sub 4) 5). Decă substantivul se finește în *ă* și pluralul irregular se legă prin *r*, atunci *ă* se strămută în *u*, p. e. *trébă*, *trėbu-ri-le*; decă se finește în *u*, acesta se susține și în plural: *tėscu*, *tėscu-ri-le*.

Când se formeză diminutivele cu sufixe mai sus aretate, — nu numai că *u* din nominativul singular rămăne, ba și pe *a*, *e* le strămută în *u*, ca să se adauge sufixul de diminutiv: bărbatu, bărbatu-șu, albu-șu, gălbănu-șu; vițelu-șă, găinușă, stelușă, muerușă; — găinușcă, muerușcă; Petru-țu, vėrfu-țu; frate frățu-țu, casă căsuță, muiere muieruță, neua nueluță.

La noi, precum *ă*, *a*, *e*, este caracteristica genului femeiesc, așa *u*, este caracteristica genului bărbătesc; *u* de regulă ni-a rămas din us ori um latin; aceste s'a strămutat la Spanioli și la Italiani în *o*. Mai departe la noi, *u* caracteristica cuvântului substantiv și adiectiv din singular, eră *i* în plural; — în fine *u* în verbe e caracteristica persoanei prime în singular și în plural, — și mai demultori în a 3 persoană în plural; decă p. e. pentru persoană a 2-a avem *i*, pentru a 3-a *ă* și *e*, persoană primă încă trebuia să aibă caracteristica sêu să țicem sufixul sêu, — ce la Latini se termină în *o*, la Spanioli și Italiani asemenea în *o*, la Baschii în multe verbe persoană primă în *u*; — deci uumai noi ne-am ciungărit limba, aruncând pe *u*, și apoi în concordare ori conjugare îl adaugem făcă ca să spunem vr'o regulă rațională, ci vine *u* în cuvânt, ca fulgerul din senin. Dar așa se intemplă, când ajunge limba pe gustul oportuniștilor și speculanților, — și nu se dezvoltă după natura sa.

7. La verbe ne apropiăm tare de Baschii prin aceea, că avem infinitivele în *a* și în *i* (latine de prima și a patra conjugățiune); mai departe ne apropiăm prin aceea, că la aceste verbe, participlele trecute (adiectivele verbale) sînt în: *atu* și în *itu*; asemenea ca la Baschii, fiecarele verb, are un substantiv verbal; în privința terminațiunilor acestora înse ne despărțim, căci la noi substantivele sînt în: are, ere, ire; la ei în: ațe, ițe etc., dar noi și după formele aceste avem unele, ca acele baschice articulate.

XXVI. Ce avem să deducem din rezultatele aretate?

Un literat, carele s'a ocupat cu studiul a două limbi și a încercat asemănări între ele, ar fi foarte mulțămît decă ar află atâte și așa însemnate asemănări, câte am aretat eu între limba baschică și românească, — deși ici cole unele materii mărunt le-am trecut cu vederea. Și câte s'ar mai fi putut arătă, decă eră cu puțință de a procură gramatice din tôte dialectele baschice?!

De unde aceste materii asemeni? Baschii dela Pirenei și marea atlantică, să aibă însușiri comune limbistice cu Români dela Carpați și marea neagră?! și precum aci numai am atins, eră în scrierea viitoare voi areta alt șir de însușiri limbistice comune cu celtobretona și alte dialecte celtice din Anglia: — de unde tôte aceste?

De unde, decăt dela Traian împăratul Romei!

Traian, după ce a bătut pe Daci, la 105 d. Cr. afară de legiuni a adaus din tot imperiul roman colonii romane în Dacia.

Nu me ocup aci cu istoria, ci constatez numai acel fapt istoric, că Traian născut în Spania a adus din Spania mulți locuitori în Dacia și numai lucrători de mine (ocne) vr'o 40,000 în Ardeal.

Etă cum au venit în Dacia și Celtiberii și următorii acestora Baschii din Spania și Gallia, într'o epocă, când Celtiberii erau în parte mare romanizați, dar încă în număr, încât au putut influința limba poporală romanică din Spania și prin acesta idioma adusă în Dacia și i-a dat însușiri și celtiberice. — până ce acasă în Spania și în Gallia în seculii viitori s'au romanizat și mai tare, încât aci a scăduț numărul lor mai mic de un milion de suflete.

În urmare limba românească în Dacia, cu aceste însușiri celtiberice respective baschice — eră formată încă din Spania și din Gallia înainte de colonizare, adecă de an. 105 d. Cr. căci, aci în Dacia, nu se putea formă din aer o limbă cu elemente, cari nu esistau deja în limba adusă din Spania etc.; căci — încât după însușirile supreme a limbei nōstre — elementul limbistic latin sêu român a fost mai înmultit

și pentru acesta s'a făcut predominant în limbă, acesta totuși nu a putut elimina unele însușiri — baschice, deja întărite în limbă, ei a trebuit să sufere și formele limbistice din Spania — Gallia, și astfel să amplifice însușirile limbei daco-romane.

Între așa impregiurări limba românească în Dacia nu a fost silită, ea să primească ramuri străine în arborele limbistic, pentru că acesta era deja format și crescut încă înainte de colonizare; și încât în secolii viitori s'au mai desvătă, — s'a dezvoltat din lăstari proprii din puterile sale.

Insușiri străine primește o limbă atunci, când începe de a se forma și anume primește seu dela vecinii în număr mai mare și mai culti și avuți, seu dela poporul domnitor, cu asemeni însușiri, precum a primit limba Celtiberilor când s'a romanizat și precum însuși și Baschii au ramas cu forme limbistice latino-romane, p. e. chiar și numai formele: tate, iune, u, ce le avem comune chiar din epoca romanisării lor în Spania, căci și romanisările aceste la o altă le-am avut în Spania și de acolo le-am și adus.

Insușiri străine nu primește o limbă formată; p. e. Arabii (Maurii) au domnit mulți seculi în Spania și Spaniolii nu au primit dela ei decât câteva cuvinte; pentru că limba spaniolă era deja formată; Magiarii domnesc de mulți seculi peste Români, în Ungaria și Ardeal; și Românii nu au primit dela ei decât câteva cuvinte.

Să concedem, că înainte de Magiari, în secolii III—IV a fost o poporațiune slavică în număr mai mare decât Românii, — Slavistii cei mai incarnați nu sînt în stare, ca să demustre în limba noastră un ram gramatical slavonesc, seu însușiri slavonesci în atare parte de declinațiunii și conjugatiunii, — pentru că limba românească era deja formată înainte de colonizare, seu cel mult, în secolul prim după colonizare și-a primit toate formele sale după elementele ce existau în limba coloniilor aduse din imperiul roman, — și acesta e o cauză, că Românii au amalgamizat alte popore.

Da, — limbele formate primesc cuvinte dela poporele domnitoare și dela vecini, — dar nici când părți gramaticale, elemente, ce fac însușirile de frunte a le limbei.

Astfel limba românească din Dacia, a fost formată înainte de colonizarea Romanilor în Dacia.

XXVII. Incheiere.

Nu este limbă, care să nu aibă radicale comune cu atare seu mai multe limbi; sînt mai multe limbi, cari au și forme gramaticale comune, ori pentru că derivă dela un trunchiu, precum e limba italiană, spaniolă, română, francesă, portugaleză; — ori pentru că prin cultivare s'au primit forme gramaticale, — precum e cea grecă vechiă, în care se reafă forme din sanscrit — a Indiei, — precum cea latină, în care se reafă forme din cea grecă adevărată elină.

În limba românească se reafă forme de-a dreptul și din limba cultă latină (adevărată afară de acele din trunchiul popular seu vulgar roman, în genere comune și limbilor surore) — pentru acesta, nu pôte fi mirare, decă prin latina au străbătut și forme eline ori și sanscritice.

Scrutările noastre limbistice s'a îndreptat până acum spre dovedirea elementului curat romanic, adevărat pe teritoriul limbistic latin, italian etc. Și scrutătorii, unde a aflat ceva, ce nu s'a putut reduce la elementul romanic, — a stat pe loc, cugetând, că aceea e ceva străinism, venit în limbă dără după timpul colonisării

Atăta nu e destul pentru scrutarea elementelor

limbei noastre încât atinge vocabulariul și încât atinge gramatica noastră; — nu e destul, pentru că limba noastră e compusă și din limbele altor popore, cu cari s'a format limba italiană spaniolă, francesă, ba și cea latină;¹ și e compusă și din limbele unor popore din imperiul roman, — deosebi din limbele seu dialectele celto-galice.

Pentru acesta eu am început scrutările și în direcțiunea acesta, — și fac publicarea prima despre Baschi. Ce rezultat și folos am produs din asemănarea limbei baschice cu cea românească, las, ca să judece cei chemați. — Noi trebuie să studiam și să încercăm de a da socotă despre ori ce formă în limbă și despre formele acele, cari nu se esplică din latina ori limbele surore, căci numai așa se pôte cultivă limba și constată gramatica românească.

Un asemenea studiu am făcut despre limba celto-bretonă din Bretagne din Franca și despre alte remășițe de dialecte celtice din Anglia, — și rezultatul studiului acestuia urmează să se publice.

Un asemenea studiu am făcut despre limba albaneză, ce ați ne interesază din mai multe puncte de vedere și publicarea lui va urmă în a treia ordine.

În fine, fiind că Baschii se dic a fi în legătură cu Finii (din Finland) și fiindcă unii i aduc pe Magiari în legătură cu Finii, — am scrutat și aceste legături în asemănare și cu limba noastră, — și cu alte limbe din orient și acest material va forma a patra publicare.

Dr. At. M. Marienescu.

Poesii populare din Ardeal.

— De pe la Așcileul mare. —

XVII.

Pe ulița armenescă.

Este-o șatră țigănescă.

Dar în șatră cine șede?

Badea murgu-și potcoveșce.

Mândra de-acasă-l vedea,

De suspin dabiă grăia,

De lacrimi dabiă-l vedea.

Dar din grai așa grăia:

— Dare-ar bade Dșeu,

De vei merge a peți,

Când vei fi pe sub ferestă,

Murgul și se potgnescă

Și pe tine te trăznescă.

— Mândră mândruța mea,

Taci mândră nu blastemă.

Ci-ți ia mândră olurile

Și te du tu la fântână,

Dup-o țir de apă bună.

Când vei umplé olurile,

Rupăți-se degetile,

Să-ți pice inelele,

Să le gădesc mândră eu,

Să-mi trecă de dorul teu.

Că tu mândră așa-i gândit,

Că voi bé apă din teu,

Ș-oi muri de dorul teu,

Dar beui apă din raiu

Că beui te și uitai.

Culese de:

Simeon Tămaș.

¹ La Latini e: arbor la noi arbore, la It. arbore, la Sp. arbole la Fr. arbre. Scrutătorii au aflat, că arbore e romanic și a stat pe loc. Decă întrebăm, cum s'a format arbor la Latini? atunci aflăm, că ar e articol și b ar înseamnă lemn, de unde: bor.

Din viața de București.

(Teatrul și scriitorii. — »Răsvan-Vodă« — O prefață. — Ambiție și ambiție)

— 16/28 novembre 1887.

Toemai eră să propunem cu tot dinadinsul să se ștergă după frontonul teatrului epitetul de »național,« încelând d'a se mai pune acest cuvânt și pe afișe, când »Răsvan-Vodă« veni să ne 'mbuneze. »Pentru ce n'avem — ne diceam — și noi Românii un pic din orgoliul național al Nemților, cari acum câțiva ani, vedând că 'n teatrele lor nu se mai jucău decât piesele lui Dumas, Augier, Sardou, Halevy, hotărîră deschiderea la Berlin a unui teatru național, unde să nu se jöce decât piese d'ale scriitorilor germani?« Să nu ni se răspundă, că n'avem séu n'am puté avé un repertoriu : acésta o pot spune numai aceia cari sînt cu totul străini de ale literaturii noastre dramatice. Nenorocirea e că sînt mulți din aceștia chiar și printre acei cari conduc astăzi destinele teatrului național. Și decă la acésta ignoranță vom adăoga și cea mai incăpățînată rea-voință cãtră scrierile și scriitorii noștri, ne putem închipui îndată imposibilitatea d'a ajunge vr'odată acolo unde trebuie s'aspirăm a ajunge. Căci nu autorii au lipsit teatrului nostru, ci autorilor le-a lipsit un teatru. Mărturia cea mai neindoelnică despre acésta rea-voință e că, afară de multe frumoșe piese a căror existență în mult oropsita literatură românească ignoranța celor din teatru n'a bănuit-o vr'odată, numeroșe lucrări meritorii, primite cu aplauze de comitetul teatral, zac de vreme 'ndelungată în cartónele direcțiunii. Etă câteva din aceste : »Lăpușneanu« piesă admisă în unanimitate încă de acum șapte ani, jucată cu un succes strălucit de Pascali, tipărită acum un an de autor și premiată estimp de Academia română, pe care direcțiunea n'a găsit cu cale, nici după acest din urmă triumf, a se grăbi s'o pună pe scenă : »Stefaniță-Vodă« și »A doua mörte,« drame de dl Iosif Vulcan, primite asemenea de mai mulți ani, dar lăsate totdeuna deoparte, cu tóte că la fie-ce începuse de stagiune s'au anunțat în repertoriu, de séur numai spre-a umplé afișul ș-a ademini buna credință a publicului ; în fine »Gaspar-Vodă,« al dlui Slavici, avénd întocmai aceeaș sórtă ș. a.

Încă o mărturie e chiar »Răsvan-Vodă.« Reprezentația de joi (12 nov.) n'a fost ceea ce se numeșce o primă, ci o reluare. Acésta dramă dar, de acum doueșeci de ani, vine să ne incredințeze puternic, că decă teatrul n'ar fi lipsit scriitorilor, aceștia s'ar fi indeletnicit cu mai multă sirguintă a scrie pentru el. Dar etă ce e conchiđător : Pré puțină vreme a fost dl Cantacuzin la teatru, dar nobila-i rîvnă d'a spriginii literatura dramatică a făcut să se producă în acest scurt timp : »Fântăna Blanduziei« și »Ovidiu ;« »Fata dela Cozia ;« drama dlor St. Velescu și D. Zamfirescu ; »Pré târđiu !« »Copila din flori« a dlui Ventura ; »Scrisórea pierdută« și »D'ale Carnavalului« etc., și tot sub dsa s'au primit în teatru »Stefaniță-Vodă,« »A doua mörte,« »Gaspar-Vodă.« ș. c.

Ce s'a mai produs înse de când dsa, desgustat de intrigele ce minéză teatrul, ce rod societatea dramatică, a părăsit direcțiunea teatrului ? Nimic și ér nimic !... D'atunci scena teatrului nostru național n'a fost decăt un slab echou, — de multe ori o pa-

rodie — a teatreior parisiane și din aceste chiar, cele de *Faubourg* au avut preferința.

Aceste dișe și constatate, înțelegeți cu câtă bucurie am salutat reapariția pe afișe a lui »Răsvan-Vodă« — cu tótă țigănia lui, vorba lui Moș-Tănase, — și cu câtă grabă am alergat să ne alintăm în dulcéța graiului străm șese, mînuit cu atăta măestrie de scriitor. Acésta dulcéța, a înțată și ea prin farmecul versului, face ca drama dlui Hășdeu să fie 'ntr'adevăr un cântec, ceea-ce de ségur l'a îndemnat să-și numeșcă drama poemă și actele cãnturi, nimir d'altfel introduse și în ediția din 1839, apărută sub titlul de »Răsvan și Vidra.« sub care s'a jucat. Intr'adevăr, poesia e 'n plin belșug în lucrarea dlui Hășdeu și dovedeșce cu tãrie, chiar în necazul rimelor defectuoșe ș-al ritmelor sdrobite, că eminentul nostru filolog e și un bun poet. Indoelnicilor le recomandăm să citeșcă, decă nu vor totul, numai actul II, care e cea mai frumoșă poemă a codrului. D'altmîntrelea acésta, împreună cu actul I, sînt și cele mai frumoșe ale piesei. Actul I e acțiunea ; al doilea, poesia ; celelalte merg slăbind până la scena finală, unde golul din préjma eroilor umple de recelă și pe spectator.

Puțini trebuie să fie — și pöte să nu fie nici unul — cari să nu cunoșcă figura istorică a lui Răsvan-Vodă ; ea își are locu-i în istoria lui Mihaiu-Vodă Viteazul, cu care domnul Moldovei a combătut alături în luptele contra Turcilor, ce acela avú să susțină după faimósa di dela Călugăreni și ca atare nu pöte fi nici unui Român necunoscută. El ne apare simpatic în istorie, fie pentru că a pus capăt domniei cumplite a lui Aron-Vodă, fie pentru că prin meritele-și proprii s'a ridicat dela cea mai din urmă tréptă a scãrei sociale, la cea mai înaltă, cu tótă indignarea naivă ce isbucneșce în inima candidă a lui Șincai, care ajungénd a povesti domnia lui, esclamă : »Tu cetitorule ! aci stăi, gândeșce și încrucéză, cum a pütut ajunge Moldovenii cei viteji, carii au bătut pe Poloni, pe Unguri, pe Tătari și pe Turci, la atăta de acumă s'au supus și Țiganilor?«

Dl Hășdeu, în drama sa, nu i-a dat timp lui Răsvan s'ajute pe Mihaiu. Abi ridicat pe tron în scena XIII, a actului V, móre în scena XVIII, fiind rănit în lupta ce-a trebuit să susțină cu Polonii, veniți împotriva lui Aron-Vodă. Dar cum ceea ce trebuie să se critice mai cu severitate într'o dramă istorică nu este anacronismul în date, ci anacronismul în sentimente și în ideal, nu vom face autorului proces pentru acésta. Totuș, cum observă dna de Stael, vorbind despre subiectele istorice, cari exercită talentul cu totul într'alt chip decăt subiectele de invențiune, recunoscénd înse că trebuie cuiva pöte mult mai multă imaginațiune pentru a reprezenta istoria într'o dramă, decăt pentru a creá după voință situațiunile și personagele : »A alteră esențial faptele, transportându-le pe scenă, este a produce totdeuna o impresiune neplăcută ; te aștepți la adevăr și ești penibil surprins când autorul i substitue cutare ficțiune ce i-a plăcut să-și alégă ; cu tóte acéstea istoria trebuie să fie artistic combinată pentru ca să facă efect la teatru și trebui să recunoscă cineva în acelaș timp în tragedie talentul de a zugrăvi adevărul și talentul d'a-l face poetic.«

Căt pentru sentimente și idei, autorul, ca istoric de frunte, s'a transportat apröpe cu totul în mijlocul timpului și al obiceiurilor pe cari le represintă. Etă ce face meritul de căpetenie al scrierei sale în care regăsim cu plăcere firea poporului român de acum apröpe trei veacuri.

Interesantă e pentru tinerii cari se indeletni-

cese a serie, prefața ce dl Hășdeu a pus în fruntea dramei sale, publicată în 1867. Ea arată preocupările pe cari un scriitor trebuie să le aibă în vedere, decât voește ca opera sa să fie o lucrare conștiințioasă, o operă meritorie.

»Acastă dramă este, — dice dl Hășdeu — séu aș fi dorit să fie, o producere literară, psihologică și istorică.

»Din punctul de vedere literar, am avut a me luptă cu dificultatea versificațiunei, sporită astădată prin o altă dificultate și mai mare, anume acea de a scri în limba românească din secolul XVI, fără neologisme și fără inverțiuni moderne.

»In privința psihologică, me îngreuiă varietatea caracterelor, ce le introdusei în cadrul dramei mele: caracterul înfocat, generos, eroic și impresionabil al lui Răsvan; caracterul ambițios, imperativ și orgolios al Vidrei; caracterul avar și laș al lui Sbierea; doue caractere de țeran românesc, personificate în Moș-Tănase și în Rêzașul; în fine, nu șciu decât am reușit, dar intenția mea a fost de a da fiecărui personaj, chiar și dintre cele mai secundare, câte o nuanță proprie și obiectivă.

»In fine, în privința istorică, avui în vedere doue preocupățiuni de o potrivă importante: istoria epocii în genere și istoria lui Răsvan în parte.

»Din cronicarii noștri noi șcim numai atâta, că fînitul secolului XVI a fost unul din periodele cele mai oligarhice din analele României. Acastă luptă de ură între cei apăsăți și cei ce apasă, eu m'am încercat a o face pe cât se putea mai plastică în actele I și II. Inzadar ar voi cineva să me acuse de alusiuni la actualitate: mai repet odată, eu am voit a depinge aristocrația și democrația românească din secolul XVI, ér înici de cum mărăiturile partidelor de astăzi. Afară de acêsta, pentru a complectă tabloul istoric al epocii, am găsit loc de a schița unele instituțiuni și obicei, neatînse de cronicarii noștri, dar conservate, din întêmplare, în documente, în legislație séu în tradițiuni.»

Adevêrul e, în ce privește alusiunile la actualitate ce se înpută autorului, că se găsesc în poema lui Răsvan-Vodă multe adevêruri crude, cari rămân în picioare pentru toate timpurile. Așă a fost, așă este și probabil tot așă va fi în vecii vecilor. Din acest punct de vedere, pôte fi citit cu mult folos. Găsim aci simțiminte generose, adevêruri mari, cugetări adânci, toate frumos exprimate. Cât pentru tabloul istoric al epocii, el e înfățișat cu totă fidelitatea și întemeiat pe numeroase isvóre istorice. În privința bibliografiei istorice de sigur e foarte greu a se ține piept dlui Hășdeu, care e o comoră nesfêrșită de citate, chiar și atunci când nu e vorba decât de o poemă dramatică. Conștiința pe care dsa a pus-o în acêstă lucrare ar trebui să servescă de exemplu vrednic de imitat celor mai mulți dintre tinerii noștri, cari cred foarte ușor a și tot, făr a cunoșce nimic.

Publicul a ținut sémă autorului de toate aceste însușiri, alergând să umple teatrul, aplăudându-l și rechemându-l cu stăruință. O coronă mărêță de lauri i s'a oferit după actul I.

Inse, cum am remarcat mai sus, acest entuziasm nu s'a putut menține, primele doue acte fiind mai reușite decât cele din urmă trei. Aci, acțiunea lăngedeșce, lipsa incidentelor fac calea lui Răsvan pré ușor de străbătut. El merge 'nainte, fără de pedecă; totu-l favorizează, fără cea mai mică silință. De aci, personalitatea Vidrei ni se pare ștêrsă de tot. Caracteru-i ambițios, imperativ și orgolios, pe care a vrut să i-l dea autorul, se mulțămesc a se manifestă prin tirade, admirabile d'altfel. Câtă deosebire între ne-

pôta lui Moțoc și între Lady Macbeth, între soțul acesteia și Răsvan! În tragedia lui Shakspeare, dela primele cuvinte ale piesei începem a ne cutremură ghicind, că ambițiunea trebuie să insceneze o dramă sângerôsă și când soțul slăbeșce, femeia e aci spre a sevrși aceea ce el nu îndrăzneșce. Cu intențiunile pe cari le-a avut autorul lui »Răsvan-Vodă,« o desfășurare mai largă a caracterelor eroilor principali se impunea cu tot dinadinsul.

Ca să incheiăm, vom spune, că găsim mai neremită incheierea piesei cu vorbele Vidrei, adresate lui Vulpoiu și Rêzașului:

»Voi puteți vorbi ș-a plânge.

— Dômnă!

— Pe voi nu ve dore!

cum e 'n ediția tipărită în 1867, decât cu apostrofa Rêzașului contra Vidrei: »Dar tu l'ai ucis, ciocôico!« și comanda imperativă a acesteia, arătându-i ușa: »Eși!« cum s'a jucat și cum se incheie în ediția din 1869.

În asemenea momente solemne publicul e mai mulțămit să rămână sub impresiunea liniștit durerôsă pe care priveșcea i-o pricinueșce, și ori ce-ar veni să-i turbure acêstă impresiune, devine displăcut, ca ruperea unei corde la sfêrșitul interpretărei unei arii duioșe.

A. C. Șor.

Scrisori din Bucovina.

Cernăuți 15/27 novembre.

(Ședința de constituire a Societății academice »Junimea« din Cernăuți. — Teatru românesc.)

Sêptemâna trecută ținut-a societatea academică română »Junimea« din Cernăuți ședința sa generală de constituire. După cetirea raportului voluminos, se procedă la alegerea comitetului. Președinte se alese stud. iur. dl Florian Lupul, vicepreședinte Alesandru baron de Hurmuzachi stud. iur., secretari Nicolau D. de Preda și G. Galin, ambii st. iur., casar dl Barbu Petru drd teol., controlor Nicolau Blandu, bibliotecar Dimitrie Popovici stud. iuris.

Societatea acêsta intră în anul acesta în al de-celea an de esistență. Ea arângiă în luna lui faur un bal splendid în Cernăuți, o serată cu dans la 1 septembrie în Sucêva și la 11 novembre în Rădăuți, unde mai ales fu spriginită de cătră Alesandru baron de Vasilco, marșalul țerii și membrul casei magnaților, de cătră dl Isidor cav. de Zotta președintele tribunalului din Sucêva și dl Teoctist Tomasciuc, judecătorul districtului Rădăuților, cari ca preșidenți de onóre ai comitetelor arangiătore au lucrat din resputeri pentru reușita splendidă a arangiărilor naționale.

În 14 faur 1887 arangiară în Cernăuți, în favorul societăților »Armonia« și »Junimea« surorile amabile din Besarabia Eugenia (astăđi dna Morariu), Aneta și Melania de Stamati, cu cooperarea dlor Nicolau de Stamati, A. Strimaly și F. Koller, un concert.

Societatea a făcut ș-o excursiune la Cecină, ruine romane, cu un public numeros.

»Junimea« participă la întîmpinarea și petrecerea Alteței Sale imperiale și regale a principelui de coronă Rudolf în Cernăuți. Cu ocasiunea vizitării universității, Alteța Sa imperială s'a întretinut cu mai mulți studenți universitari, cari toți fac parte din societatea noastră.

Recunoscând »Junimea« faptul, că dezvoltarea limbei și literaturii naționale este unicul mijloc, prin care un popor pôte ajunge la progres în toate relațiunile vieții; luând mai departe în considerare, că

dreptul de a-și conserva și cultiva naționalitatea, care culminează în limba maternă, este o lege sfântă a naturii și un principiu capital al civilizației moderne: Junimenii și în viitor în totdeauna vor cultiva cu predilecție și conștiință terenul național literar și cultura limbei naționale va fi deci în etern obiectul cel mai de aproape al inimei lor.

De patru zile avem teatru român în Cernăuți, venit din România. Este societatea dramatică română »Concordia.« Ea va da 6 reprezentațiuni de comedii și vodevile Personal artistic al trupei române se compune din dñii Lacke Chirimescu, Ion Angelescu, Nicolau Constantinescu, Nicolau A. Bogdan, Ion Proca, Ilie Filipescu, Gheorge Niculescu, Vasile Cristénu, Grigore Buzdugan, — dnele: Elena Albescu, Alesandrina Poenariu, Aristiția Leon, Adela Botez și dra Florica Albescu.

Prima reprezentație s'a dat într'a 22 nov. n., când s'au jucat următoarele piese: »Moștenirea dela răposata,« comedie într'un act de dl D. R. Roseti; »Marquisa de Pompadour,« comedie într'un act de Mollé; »Gentilhomme,« trad. de dl N. A. Bogdan; »Un trântor cât de ce« de dl M. Millo și »Pădurea dela Bordea« de T. Porfiriu.

Piesele au fost foarte bine interpretate și esecutate cu o desteritate rară. În »Pădurea dela Bordea« delectară publicul dñii Chirimescu, Bogdan, Angelescu și Proca prin jocul lor și publicul nu eșise din ris. Frica de tâlhari din pădurea megieșe inspăimântă atât de tare pe boerul Roșcoveanu, încât se țineau drept tâlhari chiar și amanții ascunși ai fetelor din casă. Spaima eră mare în casă, dar se desnodă secretele și amanții se logodiră cu iubitele lor.

În piesa »Un trântor cât de ce« de dl Millo avuse rolul cel mai greu dómna Poenariu ca nepóta lui Moș Pânjeală. Moș Pânjeală promise avuția sa mare numai atunci de a da ei, decă va avé cel puțin 10 copii. Asta o șciea foarte bine nepóta lui. Și când sosi într'o di Moș Pânjeală, ea luă asupra-și rolul greu, ajutată de țeranul Gogu și femeia lui Gafiția, de a juca rolurile celor de ce nepótei, spre a convinge pe Moșul Pânjeală de plăcerea cea mare de a avé 10 draci în casă. Se infățișă naintea lui nepóțelul Alesandru Machidon, cu o tobă mică, care inebuni cu strigătul și alarma pe moșul seu. Vinise Burdulea nepotul, mănecios și urficios cât nu se mai póte, care mănecase toate mănecările lui moș. Moșul eră nebun de scărbă și mánie și nu-și putea găsi locul, când fi vesti Gogu, că nepóteii au aprins toate hárțiele lui și au sărit peste ferestă unul după altul. Apare nepotul Clopoțel, studiat în Paris, instrăinat de cele românești și plin de fumuri franțuzești; asta iriteză foarte mult pe moșul, crescut românește. Moșul se indigneză și mai mult, când la sfêrșit Clopoțelul în loc de a-i sărutá mâna, i strînge mâna tare. În urmă apare blânda Tiția, care cu o poveste, ce-i travesteză rolurile nepótei, delecteză foarte mult pe bêtărânu Pânjeală, care iertă nepótei sale și-i dăruește ca zestre totă averea sa. Moșul a fost foarte bine interpretat de dl Chirimescu. Asemene foarte bine jucară și dómna Leon și dl Proca.

În »Marquisa de Pompadour« avea fără indoală rolul prim traducătorul ei dl Nicolau A. Bogdan, cunoscut din »Familia.« Dlui interpretă rolul lui Pimpernel dela Laborgne foarte bine, în jocul seu escelase prin o finetă deosebită și studiu profund. Dl Chirimescu jucă foarte nimerit pe cultivatorul Tatá Lapercke. Dna Poenariu interpretase foarte nimerit pe fiica lui Lapercke, Pomponeti, care se iubiă cu Nichi-ór, care de când devenise soldat, își ținti ochii asupra dómnei Pompadour. Publicul eră foarte incân-

tat de jocul teatrului român »Concordia« și se depártă cu suvenirile cele mai plăcute.

Astăzi s'a jucat »Rotarul și Bănésa« episod din domnia lui Tudor Vladimirescu. Piesa e indetul de cunoscută. Dl N. Bogdan jucă minunat pe rotarul Petrea Calin, care scápase de urgia zaverei lui Tudor pe fiica banului Neculcea. Calfa lui interpretată de dl Angelescu desfătă publicul totă séra, care din ris nu mai eșia. Dl Chirimescu jucă escelent pe stolnicul Ilie Tuzluc, dna Leon jucă foarte nimerit pe fiica banului Neculcea, o infățișare într'adevăr nobilă. Dna Poenariu interpretă foarte bine rolul ei ca orfana Mărgăríta. Publicul eră încântat de piesa și interpretarea ei de cătră actorii români, cari cu o desteritate rară șciurá de a manține rolurile lor.

Dionisiu O. Olinescu.

Cronică genovesă.

(Conferința dlui dr. Oltramare. — Primul concert clasic. — Cărți noue.)

Cursurile publice anul acesta au fost inaugurate prin o conferință foarte interesantă ținută de dl dr. Oltramare, asupra curățeniei din punct de vedere hygienic. Distinsul profesor a găsit primele sale documente în Noul Testament (Sân-Ión) și în Coran. Publicul a ascultat cu multă atențiune detaliurile ce dl Oltramare a dat asupra băilor din anticitate și mai special asupra terminilor la romani, unde oratorii țineau cursul lor — primind, discutând și vorbind luând bae.

Cât despre greci, este puțin de șis. Ajungând la creștinism, dl Oltramare l'a signalat ca cum ar fi fost o cauză generală de neglijență a curățeniei. În evul mediu noțiunile cele mai elementare de curățenie se perd. Se șice, că Louis IX eră molipsit de o bôlá urită. Regele având astfel de bôlá putú să se dea un esempiu, atunci eră foarte elegant ca cineva să aibă bôla aceea. . . Lucrurile s'au schimbat din fericire. . . Și cu toate aceste onorabilul doctor basându-se pe statistice, a constatat că în zilele noastre chiar, la Paris, un individ nu ia în general decât doue băi pe an. Conferențiarul termină prin a șice cu multă dreptate, că stabilimentele de băi ar trebui să se creeze de guvern în toate orașele; că municipalitățile și guvernul ar trebui să gândească mult mai serios la triste și funestele consecințe ce dă necurațenia corpului. Câte bóle nu s'ar evită cu acesta măsură!

Fidelul public de concerturi clasice se găsiá sâmbăta trecută la postul seu, gata a susține prin prezența sa și aplausele sale o instituțiune intrată așa de mult în gusturile musicale ale genovesilor. Cu o vie plăcere s'a vedut simpaticul șet Hugo de Senger luând locul seu la pupitru gata de a dirijá și susține reputațiunea orchestrei din Geneva. Concerturile nu mai sînt șise clasice. Cu toate aceste musica marilor mǎestri ține totdeauna primul loc și de aceea primul concert a început prin a patra symphonie a lui Bethoven. Acesta symphonie se apropie de a doua după maniera lui Mozart. Decă ea n'are o estensiune, o desvelire așa de mǎrétă ca cea mai mare parte din celelalte, ea nu este mai puțin demnă de totă admirațiunea. Adagiul în particular este o pagină surprindătoare.

Cât despre »Prelude des Maitres chanteurs« ea este o bucată din cele mai grele, cu toate aceste orchestra a esecutat-o cu multă căldură și convicțiune. Aci întâlnim frase foarte frumoșe, o legătură de

motive, părți umoristice, dar toate aceste trebuie, mi se pare, să scape cu totul din vedere la acei ce nu cunosc piesa.

Publicul, după cât am observat, n'a părut a aștepta încântătoare jocuri de Rameau, cum ele meritau; păcat, căci este greu de a găsi ceva mai grațios.

Programul ne anunță ca »Virtuosa« pe dna Marx și dl Boyer. Succesul a fost complet. Sânt doi sau trei ani de când avui ocaziunea de a auzi la Reformațiunea¹ pe dna Marx care era atunci însoțită de violinistul Sarasate. De atunci ea a călătorit mult, în Germania, în Spania și a făcut progrese enorme. Dna Marx a cântat la clavier foarte corect superbul concerto în *ut mineur* de Saint-Saëns, una din cele mai frumoase opere a maeștrului frances. Ea posedă un mecanism admirabil; permite-mi cetitorule de a ține de dna Marx aceea ce contesa Cezano a ținut de prințesa Bibesco »un touché délicat et perle.« Încântătoare artistă a cântat în urmă o serie de mici bucăți de Bernard, Zarzycky și Tschäikowsky și fantasia unghurească de Liszt, după care a trebuit să cânte un vals de Chopin.

Baritonul dl Boyer a probat, că este cântător de concert, tot așa de bun și perfect, ca cântător de teatru; după marea arie din »Herodiade« entuziasmul era la culme. Dl Boyer a dat în urmă o melodie de Schuman ce dna Marx a acompaniat cu o grație perfectă.

Pentru viitorul concert ni se anunță sosirea celebrului violonist Cesar Thomson.

Cu frunzele ce cad în luna lui novembre, cărțile nouă apar. Printre cele ce merită a fi menționate vom cită: »Vie intime de Voltaire« de Lucien Perey et Gaston Maugras. În cercurile literare de aci se ține, că aceste nume nu sânt decât două pseudonime sub care se ascund două nume de femei. Un librar imi dicea, că rezonul ce le-a împins de a se ascunde sub acest paravan bărbătesc ar fi frica de a nu se vinde multe exemplare purtând un nume femeesc. Mi se pare că acest sentiment ar trebui să fie înlăturat, căci această operă este lucrată cu mare artă, un stil natural și elegant; conține lucruri inedite din viața lui Voltaire când era la Delices și la Ferney. Apoi numeroase critici și conversațiuni asupra tuturor persoanelor ce a trăit în pregiul lui între 1754 și 1778. Autorii acestei remarcabile opere sânt deja cunoscuți prin lucrarea: *Corespondance de l'abbé Galiani*. (Lucrare coronată de Academia francesă.)

O altă carte ce a făcut mare șomot nu numai în Geneva, dar în lumea literară europeană, este: »Lady Vanda² de Ivan Nietnichell.« Am cetit-o cu o vie plăcere.

Este scrisă în formă de dialog (dialog Socratic.) Afară de o intrigă amorosă ce este foarte bine țesută, găsim o descriere foarte fidelă a societății actuale. Ceea ce am remarcat este un stil cu totul viril și cred a nu me înșelă decât așa ține, că sub acest nume rusesc cunoșțem pēna autorului lui Arabi-Pacha.

În momentul ce voiam a fini acest articol, mi se anunță că François Coppée va vini în curēnd în Geneva. Marele poet frances are mulți amici în patria lui Rousseau. El se prepară a ne da cetire de nouă sa drama ce nu este încă imprimată: »Pour la Couronne.«

Imi reservez plăcerea de a ve face darea de sēmă de această serată literară ce publicul gonovez așteptă cu nerăbdare.

Alesandru Dinga.

¹ Sala de concert. ² Librăria Sauvaitre B. Hausman 72 Paris.

Milton dicteză fiicei sale.

— Veți ilustrațiunea de pe pagina 567. —

Ilustrațiunea din numărul acesta înfățișeză o scenă bine cunoscută în istoria literaturii universale. Bătrânul poet Milton, care ș-a perdut vederea, a dictat renumita sa poemă »Paradisul pierdut« fiicei sale. Autorul tabloului, după care s'a copiat ilustrațiunea noastră, a eternizat un astfel de moment.

I. H.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șcri literare și artistice. *Regina României* a intrunit luni după mieșădi în salonașul de lângă grădina de erno a palatului regal o mică societate literară și musicală: dl Diaz de Soria a cântat fragmente din »Stradella«, őr dșora Maria Văcărescu a recitat niște versuri compuse de dsa. — *Dl M. Paulian* a ținut în săptămāna trecută la Brașov și a doua conferință literară: »Măsura timpului și aplicațiunea lui la compunerea unui călindar.«

Poesiile lui Costachi Konaki, despre cari vorbirăm în numărul trecut, au apărut într'un frumos volum, în editura librăriei »Frații Șaraga« în Iași, care în scurt timp a dat la lumină mai multe lucrări de valoare. După cum anunțarăm în rēndul trecut, edițiunea această este a doua; prima a apărut înainte cu 31 ani, prin ingrigirea fiicei poetului, principesa Caterina Konaki Vogoride, sub privighierea dlui Nicolae Ionescu. Acuma s'a tipărit, împreună cu bucățile în prosă adause la urmă, sub privighierea dlui M. Pompiliu, carele totodată a și tălmăcit cuvintele pre puțin seu de fel obișnuite astăzi. Cetind aceste »alcătui și tălmăciri«, scrise la începutul renașterii noastre literare, un aer de anticitate ne pētrunde. Limba autorului e vechia limbă românească, limba poporală, de care atât de mult ne abăturăm în urmă. Konaki a fost un adevărat poet, pe care și acuma îl cetim cu plăcere, căci a avut idei și le-a știut exprima în o formă artistică. Dovadă poesia »Ce este nurul?« (farmecul, grația) ce reproducem în fruntea numărului nostru de acuma. La începutul volumului dl Vogoride-Konaki a scris un studiu intitulat »Schife din viața și familia logofetului Konaki.« Prețul volumului e 6 lei.

Documente istorice. Dl Ioan Ardelean, profesor la gimnaziul din Beins, publică în »Folia bisericească și școlastică« din Blaș două documente literare. Amēndoue sânt scrisori de ale lui Șincai, pe cari acesta le-a adresat din Roma nunțului papal din Viena. În prima stăruie pentru numirea lui Dorobanț, ca episcop al Făgărașului; în a doua, după ce a petrecut 14 ani în Ardeal, spune nunțului causele pentru cari nu s'a sfințit preot și că s'a aședat la Buda. Scrisorile sânt compuse în limba latină. Dl Ardelean le-a decopiat din arhivul colegiului de »Propaganda fide« din Roma. Dsa a mai decopiat acolo și alte scrisori, de ale lui Grigorie Maior, relative la abdicarea lui din episcopie.

Romaenische Revue, revista politică-literară, care apare în limba germană la Reșița, odată pe lună, sub redacțiunea dlui dr. Cornel Diaconovich, a eșit pe octombrie-novembre în o broșură. În partea literară, dl Simeon Manguică continuēză studiul seu intitulat: »Cronica lui Huru și marea expediție militară în Moldova a regelui ungar Ladislau Cumanus;« dl Stefan Velovan face o dare de sēmă despre lucrarea dlui I. Popescu intitulată »Psychologia empirică;« urmēză o poveste poporală de S. Fl. Marian, tradusă de dșora Lucreția Frențiu și o poesie de V. Alec-

sandri, tradusă de Eugen Müller; dna Matilda Poni se presinteză inși ca poetă germană, traducând una din poeziile sale; mai găsim o poveste de P. Ispirescu, tradusă de dl Petru Broștean și necrologul lui Iacob Mureșan. In rubrica »literatură și artă« se relatează despre dicționarul germano-român al dlui Șai-nean, despre cartea dlui Ar. Densușian »Cercetări literare,« despre cărțile de școală ale dlui Manliu, despre broșura dlui Strajan relativă la grădinele de copii și despre opul dlui N. Blaremburg intitulat »Instituțiunile și legile României.« Tot in această rubrică găsim o dare de seamă despre adunarea din Oravița a Societății pentru fond de teatru român și discursul cu care vice-presedintele societății Iosif Vulcan a deschis acea adunare. Partea politică a broșurei se ocupă de chestiunile cari sînt la ordinea zilei.

Diaristic. *Resturnarea*, sub titlul acesta s'a anunțat aparițiunea unui nou ziar opoziționist, la Brăila. — *Amicul Libertății* e titlul unui nou ziar, care a apărut la Craiova. — *Ghiță Berbecul*, un nou ziar umoristic, a apărut la București.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Știri teatrale și musicale. — *Dșora Bărsescu* a jucat la Burgteatru din Viena, in ziua de 21 novembre, rolul principesei Eboli din »Don Carlos« cu succesul obișnuit: la 22 și 23 decembrie artista va juca in Wiener-Neustadt. — *Caragiali*, bătrânul artist român, va da in curând la Teatrul Orfeu din București o reprezentațiune, la care va lua parte și un tiner diletant de o familie mare și al cărui talent se țice, că este admirabil. — *Coquelin* a jucat la începutul săptămânei trecute la Iași, de unde a venit la București, aici a dat reprezentațiuni in teatrul Boulevardului.

O foie musicală. Dl Iacob Mureșan, profesor de musică in Blas, vine să umple un gol prę simțit in literatura noastră. Va scote un ziar musical, sub titlul »Musa Română.« Noua foie va apăre cu începutul lui ianuarie st. v. 1888 in fiecare lună odată, in cuart mare pe hârtie grosă și frumoasă și va conține fiecare broșură doue côle tipar de note frumos imprimate. Prețul abonamentului: pe un an 12 fl. pe șese luni 6 fl. pe trei luni 3 fl.

Teatrul Național din București. Zilele trecute, afară de »Răsvan și Vidra« a dlui B. P. Hășdeu, s'a mai jucat și »Fântâna Blandusiei« de dl V. Alecsandri. Allăm din »Românul,« că in curând Societatea dramatică va incepe reprezentațiunile sale de operetă. Se țice, că dna Odisian se va întorce zilele aceste din Viena, pentru reprezentațiunile de operetă dela Teatrul Național.

Seratele literare și musicale din Lugos sînt intimpinate din ce in ce mai bine din partea publicului. In serata dela 19 novembre, dl Coriolan Bredicean a continuat citirea novejale sale »Petra credinței:« dra Nedeleu esecută la pian parafraza »Ermuni« de F. Liszt; dl Polco a cântat romanța »Cât te-am iubit« musica de Flechtenmacher; dșora Maior declamă poesia »Glasul unui Român« de Andrei Mureșan; dl Tuculia cântă un cuplet de Rosenzweig; in sfârșit dșorele S. Maior și Elena Radulescu esecutară in duet pe pian uvertura operei »Faust.«

CE E NOU?

Știri personale. *Regele și regina României* au dat vineria trecută un prânz la palatul din Bucu-

rești in onóra dlui V. Alecsandri, care a plecat apoi la Mircești, spre a se rentorce la postul seu in Paris. — *Dl N. Negrean*, locotenent de geniu in armata română, a eșit înteiul intre toți concurenții la esamenul făcut pentru a intră in șcôla de aplicațiune de artilerie și geniu dela Fontainebleu in Francia. — *Dna Pulcheria Conta*, doctor in medicină dela facultatea din Paris, a făcut in săptămâna trecută la facultatea din București esamenul de admitere pentru libera practică in România. — *Dl Petru Span* zilele trecute a făcut doctoratul in filosofie la universitatea din Iena. — *Dl Ioan Giurgea*, inginer român, care ș-a făcut studiile la Paris, are o poziție distinsă la construirea canalului de Panama. — *Dni George Moian și Candid Mușlea*, invetători in Brașov, au obținut dela esopiția cooperatoriilor din Craiova medalia de aur pentru escelețele lor manufacturi de ale industriei de casă.

Hymen. *Dl Dimitrie Blaga*, absolvent in teologie la Arad, in sâmbăta trecută s'a cununat cu dșora Eleonora Mureșan, fiica neuitatului nostru poet Andrei Mureșan. — *Dl Adrian Micu*, comerciant in Lipova, in săptămâna trecută s'a cununat acolo cu dșora Rosa Horvath. — *Dl Iosif Balan*, profesor de economiă rurală la institutule diecesane din Caransebeș, s'a căsătorit cu dșora Ana Marin, fiica repostatului căpitan Ioan Marin tot de acolo. — *Dl Cornel Lăzar*, absolvent al teologiei din Arad ș a incredințat de soție dșora Ana Groza, fiica protopopului Ioan Groza din Halmagiu.

Reuniunea femeilor române din Arad încă nici nu ș-a inceput activitatea și elă că s'a și ivit nețelegerea in sferele conducătore. După ce statutele s'au întărit de cătră minister, majoritatea comitetului interimal al Reuniunii a mai făcut și un supliment de statute, care a fost aprobat și de cătră majoritatea sinodului diecesei Arad. Făcându-se aceste, in numele comitetului interimal al Reuniunii, presidenta dna Hermina P. Desean și secretarul dl Ioan Beleş, au trimis prin diverse părți liste de colectare pentru scopul Reuniunii, care este inființarea unui institut de fete cu internat in Arad; rögă inșe ca banii să se trimită cassei consistoriale gr. or. din Arad, va să țică nu cassierei interimale. In urmarea acesteia, dōnele Gabriela Ionescu, Letiția Oncu, Livia Vuia și Petronella Cornea, ca inițiatōrele acestei Reuniuni și ca membre in comitetul provisor, declară in ziare, că vreu să se susțină in intregitatea lor și nealterate literale statutele și in sensul acestora voese ca Reuniunea să fie și să remănă a tuturor femeilor române fără deosebire de confesiune, őr șcôla ei să fie și să remănă »un institut românesc confesional gr. or.« »sub inaltul patronat al episcopului român gr. or. din eparchia Aradului.« Totodată declară nevalid in tōte consecințele sale »Suplimentul de statute« adaus la statutele Reuniunii și votat contra voinței și fără concursul lor: dar mai ales pentru că violază statutele și drepturile Reuniunii, protesteză in contra acelu supliment.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	Călindarul vechiu	Călind nou
	Duminea 9 Ev, dela Luca c. 12, gl. 1, a invierii 4.	
Duminea	22 Apost. Filemon	4 Barbara
Luni	23 Par. Amfilochie	5 Sava
Mărți	24 Climent papa R.	6 Nicolae
Mercuri	25 Mart. Ecaterina	7 Siegbert
Joi	26 Cuv. Alipie	8 (†) Zemisl. n.
Vineri	27 Mart. Iacob Persul	9 Ioachim
Sâmbătă	28 Cuv. Stefan	10 Iudita

Proprietar, redactor respundător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hügél in Orade